

Priča o izgradnji novog bloka 7 Termoelektrane Tuzla, traje više od 10 godina. U tom periodu, energetska sektor u Europi poprimio je potpuno drugačiji izgled. Europska Unija sada planira dekarbonizaciju energetskog sektora do 2050, i nove termoelektrane danas više predstavljaju ogromno ekonomsko opterećenje, nego investiciju koja će donijeti veliki profit. Slijepo odbijajući da prepoznaju novu realnost, političari u BiH tvrdoglavo guraju nekoliko projekata novih termoelektrana na ugalj, od kojih je novi blok 7 snage 450 MW, termoelektrane Tuzla na vrhu njihovih prioriteta.

U četvrtak, 05. Oktobra, ugovor o kreditu sa kineskom China Exim Bank bi se trebao naći na dnevnom redu parlamenta Federacije BiH. Iako vlada tvrdi da je ovaj projekat u naprednoj, finalnoj fazi, još uvijek je potrebno odgovoriti na neka od osnovnih pitanja, prije nego se ovakvi veliki energetska projekti počnu graditi u zemlji.

Ove godine je Bosna i Hercegovina konačno pokušala (ali ne i uspjela) pripremiti i usvojiti energetska strategija na državnom i entitetskim nivoima. Na žalost, umjesto da se iskoristi prilika i da se definiraju prioriteta u skladu sa potrebama u energetskom sektoru, nacrt entitetskih strategija donosi nekoliko scenarija, bez odluke ili preporuke koji od scenarija bi trebali provesti. I ako budu usvojene, ove strategije će dodatno zakomplicirati trenutna situacija, gdje vlasti nastoje da daju politička podrška svakom projektu termo ili hidroelektrana, koji se pojavi, bez jasnih analiza koji od projekata je zaista potreban i da li se dugoročno isplati njegova izgradnja. U zemlji sa svega 3,5 miliona stanovnika, ovakva strategija će dovesti do nasukanih sredstava - termoelektrane koje će jednostavno biti neekonomične i neisplative.

Tuzla blok 7 je jedan od primjer projekta čija isplativost nije bila javno obrazložena. U augustu 2014, Elektroprivreda Bosne and Hercegovine, potpisala je ugovor o izgradnji TE sa „China Gezhouba Group and Guangdong Electric Power Design“, nakon što je japanski Hitachi (koji je također dospio u užu izbor izvođača) odustao od projekta zbog neisplativosti. Cijena izgradnje u tom periodu je bila 785,7 miliona Eura, ali je kasnije potvrđeno da projekat nije isplativ u ovoj formi.

Trenutno, troškovi izgradnje termoelektrane procijenjeni su na 722 miliona Eura, ali važna pitanja su ostala neodgovorena: Šta se izbacilo iz projekta da se smanje troškovi? Koji su kompromisi napravljeni da bi se smanjila cijena? Da li je dizajn postrojenja u skladu sa novim standardima za zagađenje iz postrojenja za sagorjevanje, koji su usvojeni i stupili na snagu u augustu? Koja je pretpostavljena buduća cijena električne energije? Koja je pretpostavljena cijena uglja? Da li su se u kalkulaciju isplativosti uračunali i buduću troškovi CO2 emisija, i ako jesu po kojoj cijeni? Gdje će se deponovati šljaka, jer stanovnici Šićkog broda ne žele deponiju u svom susjedstvu? Da li je Tuzla blok 7 isplativ i izvodljiv, ukoliko se

izgradi i TE Banovići, udaljena manje od 30km? Može li Federacija BiH priuštiti sebi da obezbjedi garancije za oba projekta i da li su te garancije u skladu sa obavezama o državnoj pomoći koje smo preuzeli sa ugovorom o Energetskoj zajednici?

Nedostatak koordinacije sa projektom TE Banovići je prilično ozbiljan. Ovi projekti, promovisani od strane različitih državnih kompanija, su međusobni konkurenti ne samo za garancije Vlade FBiH, nego i za prodaju električne energije, vodu, a vrlo vjerovatno i ugalj. Postojeća TE Tuzla, za hlađenje, koristi vodu iz akumulacije „Modrac“, koja je i izvor vode za piće za Tuzlu. Ova akumulacija puni se uglavnom rijekama Turijom i Sprečom. Voda za hlađenje TE Banovići će se uzeti iz jednog od ova dva sliva, i na taj način će se smanjiti dotok vode u akumulaciju Modrac. Nije bilo očiglednih pokušaja da se utvrdi da li postoji dovoljno kapaciteta za povećanje proizvodnje uglja za novu TE Banovići, ako će blokovi 5 i 6 tuzlanske TE raditi i poslije 2030. godine, kako je planirano. Ne postoji ni ozbiljna analiza da li će postojati tržište za proizvedenu električnu energiju.

U Bosni i Hercegovini široko je rasprostranjeno ubjeđenje da električne energije nikad nije previše, i da višak struje za izvoz može biti samo dobra stvar. Studija iz 2015, koju je uradio Univerzitet u Groningenu u saradnji sa „The Advisory House“ dovodi ovo ubjeđenje pod upitnik. Studija je pokazala da tu neće biti samo konkurencija za prodaju električne energije među zemljama zapadnog Balkana, nego i drugih susjednih zemalja kao što su Rumunija, Bugarska i ostatak EU. S obzirom na očekivani višak proizvodnje električne energije u Evropi, povećana konkurencija u sektoru izvoza el. energije može dovesti do toga da se smanje izvozne cijene i povećati rizik od nastanka „nasukanih sredstava“.

Sa novim standardima za smanjenje zagađenja koji su stupili na snagu u augustu, neisplativost planiranih postrojenja je još izvjesnija, radi visokih cijena naprednije opreme za smanjenje zagađenja i emisija. Neuspjeh usklađivanja sa novim standardima dovest će do skupih naknada za zagađenje u narednim godinama, te na taj način dodatno ugroziti isplativost projekta termoelektrane Tuzla 7.

Nove termoelektrane trebaju primjeniti ove standarde odmah. U ovom momentu nadležni u BiH, uprkos obavezama koje su preuzete potpisivanjem sporazuma o Energetskoj Zajednici, još uvijek nisu uspjeli uskladiti standarde niti sa starijim standardima koji dozvoljavaju više emisije. Termoelektrana Tuzla 7, dobila je novu okolinsku dozvolu u junu 2016, jer je isteklo važenje prethodne. Nova dozvola nije primjenila standarde, niti je propisala granične vrijednosti emisija iz ovog postrojenja u skladu sa Aneksom 5, EU direktive o industrijskim emisijama. U julu 2017, potpisan je sporazum između Energetske zajednice i Federalnog ministarstva okoliša i turizma, pri čemu se ministarstvo obavezalo da će revidirati izdatu okolinsku dozvolu i da će je uskladiti sa mnogo strožijim standardima za emisije iz ove vrste

postrojenja, međutim, do danas je nejasno da li to i urađeno. U svakom slučaju, tužba protiv ove dozvole koja je pokrenuta na kantonalnom sudu u Sarajevu od strane organizacije „Ekotim“ i dalje stoji. Tužba je pokrenuta radi kršenja procedura i velikih nedostataka u samoj dozvoli.

Sa takvim mnoštvom pitanja, kontroverzi i neriješenih problema oko TE Tuzla 7, projekat zasigurno ne zaslužuje podršku parlamenta FBiH. Nadamo se da će parlamentarci konačno prestati donositi svoje odluke na osnovu plitkih dnevno političkih stranačkih potreba i lažnih obećanja o imaginarnim radnim mjestima.

Oni moraju ozbiljno preuzeti odgovornost za ovaj projekat, i uskratiti mu podršku sve dok se na ova pitanja ne bude ispravno, javno i jasno odgovoreno.

Izvor: energetika